
PAIKALLINEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

VIMPELIN KUNTA
SIVISTYSPALVELUT

1 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Pedagogiikka tarkoittaa tietoista toimintaa lasten oppimisen ja hyvinvoinnin toteutumiseksi. Pedagogiikan painottuminen varhaiskasvatuksessa edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä sitä, että henkilöstöllä on yhteinen ymmärrys siitä, miten lasten oppimista ja hyvinvointia voidaan parhaalla tavalla edistää.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa erityisesti varhaiskasvatuslaki (540/2018), jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuksen järjestäjiä oikeudellisesti velvoittava määräys.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen järjestäjät voivat laatia ja hyväksyä valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Suunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä paikallisesti kerätty arviointitieto. Paikalliset suunnitelmat voivat tarkentaa valtakunnallisia perusteita, mutta ne eivät voi sulkea pois mitään lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää tavoitetta tai sisältöä.

Vimpelin kunnan varhaiskasvatuksen vahvuuksiin kuuluu turvallinen kasvuympäristö, jota maltilliset ryhmäkoot sekä vakiintunut ja ammattitaitoinen henkilöstö mahdollistavat. Lapsen tulevaa koulupolkua tukee sujuva yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa. Täällä lapsilla on tilaa ja mahdollisuuksia liikkua monipuolisesti lähellä luontoa. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma varmistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamisen ja se on kasvattajien pedagoginen työkalu koko kunnan varhaiskasvatuksessa. Sen laatimiseen ovat osallistuneet alueen varhaiskasvatuksen henkilöstön lisäksi lapset, huoltajia sekä yhteistyötahojen edustajia. Huoltajien osallisuutta asiakirjan arvioinnissa ja kehittämisessä ylläpidetään arkisen vuoropuhelun ja palautteen lisäksi esim. vanhempainilloissa ja vuosittaisten tyytyväisyyskyselyiden yhteydessä. Lapsilta kerättävä palaute otetaan huomioon paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitettäessä.

Tätä paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan vuosittain ja päivitetään tarvittaessa lainsäädännön, valtakunnallisten perusteiden tai paikallisten tarpeiden muuttuessa. Suunnitelma on nähtävillä kunnan nettisivuilla ja varhaiskasvatusyksiköissä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatuslain turvaama oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Näiden toteuttamiseksi laki velvoittaa laatimaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle varhaiskasvatussuunnitelman. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lapsi on aloittanut varhaiskasvatuksessa. Asiakirja tarkistetaan vähintään kerran vuodessa, tavallisesti keväällä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa. Myös lapsen toiveet on selvitettävä ja huomioitava suunnitelmassa. Lisäksi suunnitelman laatimisessa voi olla mukana eri asiantuntijoita. Lapsen mahdollisesti saaman tuen osalta lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kirjauskäytännöistä on kerrottu tarkemmin luvussa viisi.

Päiväkodissa varhaiskasvatuksen opettaja vastaa asiakirjan laadinnasta ja toteutumisen arvioinnista. Perhepäivähoidossa esihenkilö on tukena suunnitelmia laadittaessa ja arvioitaessa. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet tulee huomioida toimintaa suunniteltaessa sekä oppimisympäristöjä ja toimintakulttuuria kehitettäessä. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista arvioidaan säännöllisesti ryhmäkohtaisissa tiimipalavereissa.

2 VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatus myös tukee huoltajia kasvatustyössä. Varhaiskasvatusta on järjestettävä kunnan tarpeen edellyttämässä muodossa ja laajuudessa. Vuorohoitoa tarjotaan vain huoltajien työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi.

Varhaiskasvatuksessa oppimisympäristö on kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Toimitilat ja toimintavälineet ovat asianmukaisia. Päiväkodissa ja perhepäivähoidossa oleville lapsille tarjotaan täysipainoista ravintoa. Ruokailu on järjestetty tarkoituksenmukaisesti. Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta.

Vimpelissä varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa ja hoitajan kotona järjestettävässä perhepäivähoidossa. Esiopetus toteutetaan koululla. Yksityisen varhaiskasvatuksen käyttöön on olemassa palvelusetelimalli. Alueellamme ei tällä hetkellä järjestetä vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvaa varhaiskasvatusta.

Tarkempaa tietoa varhaiskasvatuspalveluista on saatavilla sivistystoimistosta sekä kunnan nettisivuilta.

Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Laadukkaan kokonaisuuden lähtökohtana on, että varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen henkilöstö tuntee koulutusjärjestelmän sekä sen eri vaiheiden keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt. Lasten hyvinvoinnin sekä kehityksen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi myös siirtymävaiheet varhaiskasvatuksesta esiopetukseen suunnitellaan ja niitä arvioidaan.

Esiopetukseen siirtyvien lasten tiedonsiirto hoidetaan keväisin. Tiedonsiirtoon osallistuu tuleva esikoulunopettaja, varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, koulun erityisopettaja ja tarvittaessa lastenneuvolan terveydenhoitaja. Esikoulunopettajalle luovutetaan varhaiskasvatuksessa täytetyt Terveiset Esikouluun –lomakkeet ja tarvittaessa kopiot lasten varhaiskasvatussuunnitelmista. Tulevat esioppilaat käyvät kevätkaudella useamman kerran koululla tutustumassa esiopettajaan ja eskariluokkaan, jolloin esikouluun siirtyminen on lapselle helpompaa.

Varhaiskasvatuksessa ja sen siirtymävaiheissa tehdään huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen edun mukaisesti. Tietojen siirtämisessä hyödynnetään varhaiskasvatuksen aikana koottuja dokumentteja, joissa kuvataan lapsen kehitystä ja oppimista sekä lapselle laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lapsen siirtyessä ryhmästä toiseen huolehtivat ryhmien opettajat lapsen varhaiskasvatukseen oleellisesti liittyvien tietojen välittämisestä. Kopio lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta ja muut lasta koskevat oleelliset dokumentit annetaan uuteen ryhmään. Mikäli lapsi siirtyy Vimpelin varhaiskasvatusalueen ulkopuolelle, annetaan kopio lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta ja muut lasta koskevat oleelliset dokumentit huoltajille. Lasten alkuperäiset varhaiskasvatussuunnitelmat säilytetään ja arkistoidaan sivistystoimistossa.

VARHAISKASVATUS- SUUNNITELMAN PERUSTEIDEN ARVOPERUSTA

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus ja lapsen syrjintäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, varhaiskasvatuslain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

- **Lapsuuden itseisarvo.** Jokainen lapsi on arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi huomioduksi ja ymmärretyksi omana itsenään ja yhteisönsä jäsenenä.
- **Ihmisenä kasvaminen.** Pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Sivistys tavassa suhtautua itseensä muihin ja ympäristöön tahto toimia oikein.
- **Lapsen oikeudet.** Oikeus itseilmaisuun hyvään opetukseen, kannustukseen ja huolenpitoon. Oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan. Oikeus yhteisöllisyyteen.
- **Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus.** Mahdollisuus kehittää itseään ja taitojaan sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista syistä riippumatta.
- **Perheiden monimuotoisuus.** Kunnioitus perheiden monimuotoisuutta kohtaan. Kaikki saavat kokea taustasta riippumatta perheensä arvokkaaksi.
- **Terveellinen ja kestävä elämäntapa.** Ohjaus terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Ymmärrys vastuusta luontoa ja muita ihmisiä kohtaan.

Oppimiskäsitys

Lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. Leikki on erittäin merkityksellistä lasten oppimiselle ja kehitykselle. Se tuottaa iloa sekä motivoi oppimaan uusia tietoja ja taitoja. Leikin lisäksi lapset oppivat mm. havainnoiden, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää. Lasten tulee saada oppimiseensa henkilöstön ohjausta ja tukea.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Se tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla.

Seuraavilla kahdella sivulla kuvataan kuusi toisiinsa liittyvää laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta.

Ajattelu ja oppiminen

- Kyky oppia uutta ja soveltaa aiempiin kokemuksiin ja tietoihin
- Elinikäinen oppiminen

Miten toimimme?

- Rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan
- Ollaan kiinnostuneita lasten asioista
- Iloitaan yhdessä onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia
- Ohjataan suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuutta
- Ollaan mallina lapsille

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Kyky ilmaista itseään ja ymmärtää muita
- Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä
- Kyky arvioida omia asenteita ja arvoja

Miten toimimme?

- Rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin
- Ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin
- Harjoitellaan asettumista toisen asemaan ja ratkaisemaan ristiriitoja
- Autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Omasta hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen
- Kestävä elämäntapa
- Myönteinen suhtautuminen tulevaisuuteen

Miten toimimme?

- Harjoitellaan pukeutumista, ruokailutilanteita ja henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimista
- Päivärytmi auttaa hahmottamaan päivän kulkua
- Opetellaan huolehtimaan omista tavaroista
- Ohjataan kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa
- Tutustutaan kierrättämiseen

Osallistuminen ja vaikuttaminen

- Osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa
- Luottamus omiin vaikutusmahdollisuuksiin

Miten toimimme?

- Vastataan lasten aloitteisiin
- Lapsen mielipiteillä on merkitystä
- Otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin
- Annetaan sopivia vaihtoehtoja
- Kannustetaan oma-aloitteisuuteen

Digitaalinen osaaminen

- Taito hankkia, tuottaa ja tulkita tietoa eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla

Miten toimimme?

- Tutustutaan erilaisiin digivälineisiin, sovelluksiin ja peleihin
- Käytetään välineitä monipuolisesti lasten kanssa toimiessa
- Esim. Tabletti, tietokone, puhelin, sovellukset ja tekoäly

Monilukutaito

- Taito hankkia, tuottaa ja tulkita tietoa eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla

Miten toimimme?

- Nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan käsitteitä
- Innostetaan käyttämään ja tuottamaan viestejä myös digitaalisessa ympäristössä
- Annetaan mahdollisuus käyttää ja tuottaa lastenkulttuuria
- Dokumentoidaan lasten tuotoksia yhdessä lasten kanssa
- Käytetään kuvia, kortteja ja symboleja monipuolisesti

3 VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI JA SEN KEHITTÄMINEN

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys varhaiskasvatuksen laatuun, toteuttamiseen ja tavoitteiden saavuttamiseen. Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen varhaiskasvatus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Inklusiivisuus tarkoittaa ajatustapaa, jossa jokaiselle lapselle mahdollistetaan täysipainoinen osallistuminen kaikkeen varhaiskasvatukseen sisältyvään toimintaan lapsen yksilöllisistä lähtökohdista. Tavoitteena on, että kaikki lapset saavat kokea oppimisen iloa, kuulua ryhmään, oppia vertaisiltaan sekä kasvaa ja kehittyä omista lähtökohdistaan käsin. Inklusiivisen ajattelutavan tulee toteutua jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä.

Johtaminen vaikuttaa keskeisesti toimintakulttuuriin, sen kehittämiseen ja laatuun. Johtamisen tavoitteena on saada henkilöstön osaaminen ja ammattitaito esille parhaalla mahdollisella tavalla. Johtajan tehtävänä on myös luoda hyvät työolosuhteet. Säännölliset työyhteisöpalaverit toimivat tiedottamisen, toiminnan kehittämisen ja työhyvinvoinnin tukena. Alueellamme henkilöstön työhyvinvoinnista huolehditaan muun muassa kehityskeskusteluilla, työhyvinvointikyselyllä, työpaikan riskienarviointiselvityksellä, terveystarkastuksilla, liikunta- ja kulttuurisetelien avulla ja tyky-toiminnalla. Henkilöstöllä on käytettävissään työsuojelupäällikön tuki.

Varhaiskasvatusyksikön toimintakulttuuri muuttuu jatkuvasti ja sitä arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumista. Toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteena on jokaisen lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Toimintakulttuuri muotoutuu ja sitä muokataan lapsiryhmän mukaan aina tarvittaessa. Uuden toimintakauden alkaessa syksyllä ryhmän käytännöt päivitetään senhetkisen lapsiryhmän mukaiseksi ja ne kirjataan ryhmäkohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lapsilla ja huoltajilla on mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Huoltajat voivat vaikuttaa lapsen vasukeskustelujen kautta, vanhempainilloissa ja vuosittaisissa asiakastytyväisyyskyselyissä. Lisäksi huoltajilla on mahdollisuus tuoda esille ideoita ja toiveita myös päivittäisissä tapaamisissa. Palaute otetaan huomioon toimintaa kehitettäessä. Lasten aloitteet ja toiveet huomioidaan toimintaa suunniteltaessa.

Hyvä varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri edellyttää seuraavien periaatteiden sisäistämistä:

- **Leikki on tärkeää.** Tunnistetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle sekä vertaissuhteiden syntymiselle. Rohkaistaan lapsia hyvään vuorovaikutukseen ja toimimaan ryhmän jäsenenä. Kasvattajat luovat mahdollisuuksia pitkäkestoiseen leikkiin ja rikastavat lasten leikkiä.
- **Kaikki ovat tasa-arvoisia.** Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina riippumatta henkilöön liittyvistä tekijöistä. Lapsia rohkaistaan tekemään valintoja ilman kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, sukupuoleen tai vammaisuuteen liittyviä ennakko-odotuksia.
- **Kulttuurinen moninaisuus on voimavara.** Oikeus omaan kieleen, uskontoon, kulttuuriin ja katsomukseen on perusoikeus. Se edellyttää henkilöstöltä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta.
- **Kaikki oppivat toisiltaan.** Tavoitteena on yhteisö, jossa lapset, huoltajat ja henkilöstö oppivat yhdessä ja toisiltaan. Henkilöstö jakaa osaamistaan ja yhteisössä rohkaistaan kokeilemaan uudenlaisia toimintatapoja.
- **Hyvinvointi syntyy valinnoista.** Varhaiskasvatuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Arjen valinnoissa ja toimissa näkyy vastuullisuus luontoa, ympäristöä ja omaa itseä kohtaan. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöön kuuluu sekä fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen että virtuaalinen ympäristö. Erilaiset oppimisympäristöt tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Hyvä oppimisympäristö tukee lapsen luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua sekä ohjaa leikkiin, liikkumiseen, tutkimiseen ja taiteelliseen ilmaisuun. Myös varhaiskasvatuspaikan ulkopuolisia tiloja hyödynnetään lasten kanssa toimiessa. Näitä ovat esimerkiksi luonto, pihat, leikkipuistot, kirjasto, liikunta- ja urheilupaikat.

Oppimisympäristöjen kehittäminen ja arviointi kuuluvat varhaiskasvatuksen opettajan vastuulle, mutta koko työyhteisö on mukana prosessissa. Perhepäivähoidossa hoitaja vastaa oman ryhmän toiminnasta esihenkilön tuella. Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä lasten ja huoltajien kanssa. Esimerkiksi lasten tai huoltajien toiveet ulkoilusta, tietystä liikuntamuodosta tai vaikkapa vinkit lempileikistä pyritään toteuttamaan tai huomioimaan varhaiskasvatuksen arjessa. Lasten käytössä on monipuolisia ja turvallisia leikki- ja toimintavälineitä huomioiden lasten ikä- ja kehitystaso sekä yksilölliset tuen tarpeet. Teknologia on osa monipuolista oppimisympäristöä ja sitä käytetään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys. Tavoitteena on, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Vastuu yhteistyön toteutumisesta ja suunnitelmallisuudesta on varhaiskasvatuksen henkilöstöllä. Yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus ja kaikki perheet kohdataan yhdenvertaisesti. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kanssa käytetään keskusteluissa tarvittaessa tulkkia. Kaikkien huoltajien tulee saada kuulla lapsen päivittäiset tapahtumat, joita välitetään myös digitaalisten välineiden ja sovellusten avulla. Virallinen ja epävirallinen viestintä erotetaan toisistaan selkeästi ja luvat erilaisten viestintävälineiden käyttöön ja niiden sisältöön kysytään huoltajilta erillisellä lupalomakkeella.

Varhaiskasvatuksessa tehdään monialaista yhteistyötä alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa. Keskeisimpiä yhteistyötahoja alueellamme ovat lastenneuvola, perheneuvola, lapsiperheiden sosiaalityö, perhetyö, lastensuojelu, esi- ja perusopetus sekä kuntoutusta antavat tahot. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on myös osa monialaista yhteistyötä. Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella ja yhteistyötä tehtäessä noudatetaan tietojen antoa ja salassapitoa koskevia säännöksiä. Muita yhteistyötahoja ovat mm. Alajärven seurakunnan Vimpelin alue, liikunta- ja vapaa-aikatoimi, kirjasto, palolaitos sekä ravitsemus- ja siivouspalvelut.

Lastenneuvoloissa tehtävään 4-vuotisterveystarkastukseen kuuluu varhaiskasvatuksen henkilökunnan antama arvio lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista varhaiskasvatuksessa. Kaavake annetaan vanhemmille ja he ottavat sen mukaan neuvolaan. Lastenneuvolasta lähetetään terveystarkastuksen jälkeen hoitopaikkaan palaute neuvolakäynnistä ja tarvittaessa ohjeistuksia lapsen kehityksen tukemiseen esimerkiksi hienomotoristen taitojen vahvistamiseen.

Kaikilla varhaiskasvatuksen työntekijöillä on lain mukaan velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus silloin, kun havaitsee tai saa tietää sellaisia seikkoja, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Ilmoitus pitää tehdä viipymättä ja salassapitosäännösten estämättä. Ilmoitusvelvollisuus koskee sitä tietoa, jonka työntekijä on saanut omassa työssään. Jos henkilöllä on lain mukaan velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen, ei ilmoitusta voi tehdä nimettömänä eikä esimies voi tehdä ilmoitusta työntekijän puolesta. Lastensuojeluilmoituksen tekemisestä kerrotaan aina huoltajille.

Jos työntekijä on epävarma siitä, onko lapsesta herännyt huoli riittävä lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi, asiasta voi tarvittaessa yleisellä tasolla kysyä lapsiperheiden sosiaaliohjaajalta. Lapsen henkilöllisyyttä ei tällöin paljasteta.

Jos lapsella on lastensuojelun tai perhepalvelujen asiakkuus, kutsutaan perheen sosiaalityöntekijä mukaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja tarvittaessa muihin yhteistyöpalaveriin.

4 VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGISEN TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN

Pedagoginen toiminta toteutuu kasvattajien ja lasten välisissä vuorovaikutustilanteissa sekä yhteisessä tekemisessä. Laadukas pedagoginen toiminta perustuu lakisääteisten suunnitelmien lisäksi havainnoimisen kautta saatavaan tietoon lasten kiinnostuksen kohteista, toiveista ja tarpeista. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on havainnoida ja dokumentoida lasten ja lapsiryhmän toimintaa sekä huolehtia siitä, että jokainen lapsi saa osallistua pedagogisesti suunniteltuun monipuoliseen toimintaan. Dokumentointia voidaan toteuttaa esim. videoiden, valokuvien ja lasten haastatteluiden avulla. Lasten tulee saada osallistua lapsiryhmän toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Hyviä toteutustapoja tähän ovat esimerkiksi perjantaiparlamentit, äänestykset, toiveiden kyselyt ym. lasten mielipiteitä selvittävät keinot kehitystaso huomioiden.

Päiväkodeissa pedagoginen suunnitteluvastuu on varhaiskasvatuksen opettajilla, mutta koko henkilöstö osallistuu yhteisesti toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Varhaiskasvatuksen opettajilla on lakisääteinen SAK- aika (suunnittelu, arviointi ja kehittäminen), joka toteutetaan työpaikalla. Yhteistä suunnittelua henkilöstön kanssa tehdään esimerkiksi tiimi- ja viikkopalavereissa ja opettajien yhteisellä sak-ajalla. Perhepäivähoitaja vastaa oman ryhmänsä toiminnasta.

Laadukkaassa varhaiskasvatuksessa käytetään monipuolisia työtapoja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Toiminnallisia sekä luovuutta ja osallisuutta edistäviä työtapoja ovat esimerkiksi leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen, taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen. Myös digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään toiminnassa. Valittu työtapo vaihtelee ohjattavan ryhmän ja lasten yksilöllisten tarpeiden (lasten ikä, tarpeet, tavoitteet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet) mukaan. Työtapaa valittaessa hyödynnetään sekä henkilöstön että lasten osaamista ja vahvuuksia.

Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikki on oleellista varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tarjota kaikille lapselle mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin, sillä leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Leikkiminen on lapselle luontainen tapa oppia, olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa ja se tuottaa lapselle iloa ja mielihyvää. Leikissä yhdistyvät innostus, yhdessä tekeminen ja omien taitojen haastaminen, jotka edistävät oppimista.

On tärkeää, että kasvattajat tiedostavat leikin merkityksen lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Leikille järjestetään aikaa ja mahdollisuus myös pitkäkestoiseen leikkiin huomioidaan päivärytmissä. Henkilöstön tehtävä on turvata leikin edellytykset inklusiivisten periaatteiden mukaisesti, ohjata leikkiä sopivalla tavalla ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti. Leikkitaitojen kehittymistä tuetaan suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Kasvattajat antavat ideoita leikkiin hyödyntäen esim. tarinoita, kokemuksia, materiaalia ja tiloja. Lasten saatavilla ja käytössä on riittävästi monipuolisia, ikätasoisia, pedagogisia ja turvallisia leikki- ja toimintavälineitä, ja niissä huomioidaan lasten yksilölliset tuen tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. Kasvattajat ohjaavat leikkiä joko leikin ulkopuolelta tai ovat itse mukana leikissä. Leikkimielisyys ja huumori ovat tärkeitä kasvattajan ominaisuuksia, jotta hän pystyy heittäytymään mukaan lasten leikkiin. Alueellamme lapset pitävät leikkimistä tutkitusti mielekkäänä ja tärkeänä osana päivää. He myös toivovat aikuista mukaan leikkeihinsä.

Kasvattajat havainnoivat ja dokumentoivat lasten leikkiä. Leikin havainnointi antaa tietoa lasten kiinnostuksen kohteista, tunteista ja kokemuksista. Havaintoja käytetään leikin ja muun toiminnan suunnittelussa ja ohjaamisessa. Lasten kulttuurin ja lapsille suunnatun median tunteminen auttaa kasvattajia ymmärtämään lasten leikkejä. Leikin merkityksestä ja leikkiin liittyvistä havainnoista on tärkeää keskustella myös huoltajien kanssa.

Käytäntöjamme, jotka tukevat lasten leikkiä

Leikkialoitteiden huomioiminen

- Huomataan lasten sanattomat (eleet, ilmeet) ja sanalliset leikkialoitteet ja –toiveet sekä tarkkaillaan lasten kiinnostuksen kohteita.

Joustava ympäristö

- Joustetaan päivän aikatauluista tarvittaessa.
- Leikki voidaan siirtää tilasta toiseen, myös sisältä ulos.

Lapsilähtöinen ympäristö

- Lapset ovat aloitteellisia leikki-ideoissa ja voivat valita leikkipaikan.
- Muokataan tiloja leikkiin sopiviksi ja lapset otetaan mukaan leikkiympäristön suunnitteluun (tilat, materiaalit).

Osallisuuden mahdollistaminen

- Kasvattaja on läsnä lasten leikeissä ja varmistaa jokaiselle mahdollisuuden leikkiin joko yksin tai yhdessä.
- Lapsia ohjataan leikissä omien taitojensa mukaisesti.
- Vahvistetaan leikin avulla lasten ryhmäytymistä ja kaverisuhteita.
- Tuetaan lasten välistä vuorovaikutusta ja ristiriitojen selvittämistä.

Leikkien monipuolisuus

- Leikitään erilaisia leikkejä esim. perinneleikkejä, roolileikkejä, sääntöleikkejä ja draamaleikkejä.
- Kasvattajat tukevat lasten leikin kehittymistä ja jatkumista.

Leikin havainnoiminen

- Havainnoidaan lasten ja lapsiryhmän leikkejä, dokumentoidaan havainnot.

Leikin arvostaminen

- Leikkiä arvostetaan antamalla aikaa leikille sekä kannustamalla lapsia leikkimään.

Materiaalien ja välineiden monipuolisuus

- Leikkivälineitä kierrätetään ryhmien välillä.
- Uusiin hankintoihin varataan riittävästi resursseja. Hyödynnetään olemassa olevia materiaaleja kuten käyttöesineitä ja luonnonmateriaaleja.
- Leikissä käytetään myös digitaalisia laitteita.

Oppimisen alueiden tavoitteita ja sisältöjä

Oppimisen alueita yhdistelevä ja soveltava pedagoginen toiminta mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen. Ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Oppimisen alueiden aihepiirejä yhdistellään ja sovelletaan lasten mielenkiinnon kohteiden ja kehitystason mukaisesti. Lasten mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen lähtökohta.

Oppimisen osa-alueet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi:

- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monen muodot
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan, liikun ja kehityn.

Seuraavilla sivuilla oppimisen alueiden sisällöt esitellään yksityiskohtaisemmin.

Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksessa tuetaan jokaisen lapsen kasvatus- ja opetuskielen taitojen ja valmiuksien kehittymistä sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Näin toimimme:

Vuorovaikutustaidot:

- Tuetaan ja kannustetaan lasta vuorovaikutukseen.
- Kuunnellaan lasta aidosti.
- Reagoidaan myös sanattomaan viestintään.

Kielen ymmärtämisen taidot:

- Lapsille puhutaan paljon ja nimetään asioita ja esineitä.
- Käytetään kuvailevaa ja tarkkaa kieltä.
- Käytetään tarvittaessa esim. kuvia ja tukiviittomia.

Kielen käyttötaidot:

- Opetellaan kohteliaisuussanojen käyttöä: kiitos, ole hyvä, anteeksi.
- Tutustutaan erilaisiin teksteihin, esim. vanhoihin satuihin, sanomalehtiin.
- Harjoitellaan vuoropuhelua sekä kertovaa puhetta.

Kielellinen muisti ja sanavarasto:

- Käytetään kieltä ja sanoja monipuolisesti esim. lorujen ja laululeikkien avulla.
- Luetaan lapsille ääneen, keskustellaan ja keksitään tarinoita.

Kielitietoisuus:

- Herätetään ja lisätään lasten kiinnostusta kieltä kohtaan.
- Tutustutaan kirjaimiin, äänteisiin, tavuihin ja sanoihin esim. taputtaen tavuttamalla.
- Harjoitellaan oman ja kavereiden nimien tunnistamista ja kirjoittamista.

Puheen tuottamisen taidot:

- Rohkaistaan lapsia puhumaan sekä lasten että aikuisten kanssa.
- Ohjataan lapsia monipuoliseen äänenkäyttöön.

Ilmaisun monet muodot

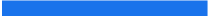
Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen, käsityöllisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Näin toimimme:

Musiikillinen ilmaisu

- Herätetään ja vahvistetaan lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin.
- Kuunnellaan erilaisia äänimaailmoja ja eri musiikkityylejä.
- Lauletaan ja tuotetaan ääntä monipuolisesti.
- Soitetaan erilaisia soittimia monipuolisesti: kehonsoittimet, rytmisoittimet, helistimet, itse tehdyt soittimet jne.
- Kuunnellaan ja katsellaan musiikkivideoita.
- Tuotetaan lasten kanssa omia musiikillisia esityksiä: musiikkiliikuntaa, musiikkimaalausta jne.
- Tutustutaan paikalliseen musiikkitarjontaan esim. musiikkiopisto ja konsertit.

Kuvallinen ja käsityöllinen ilmaisu

- Herätetään kiinnostus monipuoliseen kuvalliseen ilmaisuun.
- Maalataan, piirretään, rakennetaan ja nikkaroidaan, tehdään mediaesityksiä, muovaillaan, ommellaan jne.
- Käytetään monipuolisesti eri materiaaleja, tekniikoita, värejä ja muotoja.
- Saadaan elämyksiä itse tehdystä sekä toisten tekemästä taiteesta: toiset lapset, taiteilijat jne.
- Tutustutaan paikalliseen taidetarjontaan esim. museot, kirjasto, näyttelyt.

Sanallinen ja kehollinen ilmaisu

- Herätetään kiinnostus monipuoliseen sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun. Esim. draama, tanssi ja leikki.
- Tehdään lasten kanssa laulu-, leikki- ja liikuntaesityksiä esim. joul- ja kevätjuhliin.
- Katsotaan vierailevien ryhmien esityksiä: nukketeatteri-, teatteriesitykset, konsertit, tanssiesitykset, sirkukset ym.
- Käytetään kirjaston palveluita: satutunnit, lastenkirjallisuus, kirjastokäynnit.
- Hyödynnetään median tarjontaa: musiikkivideot, äänitiedostot, lasten esitykset, sanomalehdet ym.

Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Näin toimimme:

Eettinen ajattelu

- Pohditaan lasten kanssa oikean ja väärän erottamista, oikeudenmukaisuutta ja pelon, surun sekä ilon aiheita.
- Pohditaan ryhmän sääntöjä ja otetaan vastuu omasta käyttäytymisestä.

Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus

- Menneisyyteen voidaan tutustua esimerkiksi isovanhempien ja vanhempien kirjallisuuden, leikkien ja pelien avulla jne.
- Nykyisyyteen voidaan tutustua esimerkiksi lasta kiinnostavien ajankohtaisten asioiden avulla, pohtimalla kunnioittavalla tavalla perheiden, sukupuolten ja ihmisten moninaisuutta.
- Pohditaan muun muassa tämän ajan yhteiskunnallisia ilmiöitä.
- Tulevaisuuteen voidaan tutustua esimerkiksi vuodenaikojen, kiinnostavien ammattien, tekniikan kehittymisen tai mielikuvituksen avulla.

Mediakasvatus

- Tutustutaan eri medioihin (mm. lehdet, mainokset, netti, videot) ja harjoitellaan median tuottamista.
- Tarkastellaan mediasisältöjä ja niiden todenmukaisuutta.
- Ohjataan lapsia yhdessä huoltajien kanssa vastuulliseen median käyttöön.

Katsomuskasvatus

- Tutustutaan ensisijaisesti lapsiryhmässä läsnä oleviin uskontoihin, katsomuksiin sekä niihin liittyviin tapoihin esim. juhlien, tapahtumien ja arjen tilanteiden kautta.
- Hyödynnetään huoltajien tietämystä.
- Tehdään yhteistyötä eri seurakuntien ja eri alojen asiantuntijoiden kanssa.
- Tarkastellaan uskonnottomuutta muiden katsomusten rinnalla.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

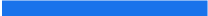
Varhaiskasvatuksen tehtävänä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Näin toimimme:

Matemaattinen ajattelu

- Kehitetään matemaattista ajattelua esim. aamupiiirissä kalenteria tutkimalla ja lasten lukumäärää laskemalla, pelitilanteissa ja ruokailussa.
- Matemaattisten havaintojen ilmaisemiseen käytetään esim. leluja, ympäristön esineitä kuten autoja, helmiä jne.
- Luokitellaan, vertaillaan, lajitellaan sekä harjoitellaan ongelmanratkaisua ja päättelyä.
- Opetellaan tilan hahmottamista, aikakäsitteitä, muotoja ym.

Ympäristökasvatus

- Opetetaan lapsia kunnioittamaan luontoa, kasveja ja eläimiä.
- Tehdään retkiä ja liikutaan lähiympäristössä vuodenaikoja hyödyntäen.
- Harjoitellaan kierrättämistä, lajittelua ja energiansäästöä.
- Edistetään lasten kestävän elämäntapaan kasvamista, luonnonsuojelua sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittamista.
- Pyritään siihen, että lapset kokevat voivansa vaikuttaa omilla teoillaan kestävään elämäntapaan ilman, että heidän tarvitsee kantaa siitä liian suurta vastuuta.

Teknologiakasvatus

- Kannustetaan lapsia kokeilevaan ja tutkivaan työtapaan.
- Havainnoidaan lasten arjessa näkyvää teknologiaa ja teknologisia ratkaisuja.
- Opetetaan lapsille koneiden ja laitteiden turvallista käyttöä.
- Tarjotaan mahdollisuuksia toteuttaa omia ideoita esim. rakentelemalla erilaisia esineitä ja laitteita.

Kestävä elämäntapa ja kohtuullinen kuluttaminen

- Tarkastellaan ja pohditaan lasten kanssa lapsiin kohdistuvaa mainontaa sekä kohtuullisen kuluttamisen merkitystä.
- Keskustellaan lasten kanssa rahasta ja kuluttamisesta.
- Opetellaan kestävä elämäntapaa. Esim. ruokaa otetaan sen verran, kuin syödään.

Kasvan, liikun ja kehityn

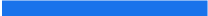
Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Lasten kanssa pohditaan yhdessä terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Näin toimimme:

Liikkuminen

- Innostetaan lapsia liikkumaan omaehtoisesti eri ympäristöissä ja vuodenaikoina.
- Autetaan lapsia löytämään liikunnan ilo.
- Huolehditaan, että liikunta on lapsilähtöistä, säännöllistä, monipuolista ja tavoitteellista.
- Liikkumisessa huomioidaan turvallisuus.
- Ohjataan perheitä liikunnalliseen elämäntapaan.
- Alueemme lapset nauttivat ulkoilusta, jonka lisääminen kasvattaa myös liikkumisen määrää.

Ruokakasvatus

- Varhaiskasvatuksessa noudatetaan säännöllisiä ruoka-aikoja.
- Opetellaan maistelemaan ruokia ja syömään riittävästi. Annetaan lapsille riittävästi aikaa tottua uusiin makuihin.
- Ruokailutilanteessa pidetään positiivinen ilmapiiri: Lapsia ei pakoteta syömään eikä ruualla kiristetä.
- Ohjataan hyviin ruokailutapoihin.
- Kannustetaan kohteliaaseen ruokapöytäkeskusteluun.
- Ruuasta keskustellaan, loruillaan, lauletaan ja luetaan.
- Leivotaan lasten kanssa esim. sämpylöitä ja pullia.
- Keskustellaan erilaisista ruoka-aineallergioista ja ruokavalioista.

Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus

- Lapsia tuetaan ja opetetaan huolehtimaan henkilökohtaisesta hygieniasta.
- Vanhempien ja lasten kanssa keskustellaan levon merkityksestä.
- Mahdollinen lepohetki suunnitellaan lapselle miellyttäväksi ja turvalliseksi.
- Keskustellaan lasten kanssa hyvien ihmissuhteiden merkityksestä hyvinvoinnille.
- Lasten ikätasoista uteliaisuutta seksuaalisuuteen ja kehoon ohjataan kunnioittavasti.
- Harjoitellaan kaveruutta ja toisen huomioonottamista.
- Ohjataan lapsia toimimaan turvallisesti esim. ulkoillessa, leikkitilanteissa, lähiliikenteessä ja uusissa tilanteissa.
- Opetetaan ja kannustetaan lapsia pyytämään apua ja kertomaan huolistaan aikuiselle.

Kieleen ja kulttuuriin liittyviä näkökulmia

Vimpelissä varhaiskasvatusta järjestetään pedagogisesti suunniteltuna suomen kielellä. Varhaiskasvatukseen voi osallistua vieraskielisten ja monikielisten perheiden lapsia. Lapsille järjestetään mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua myös omaa äidinkieltään. Vastuu lasten oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on kuitenkin ensisijaisesti perheellä.

Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen vanhempien kanssa keskustellaan ja tutustutaan perheen kulttuuritaustaan. Eri kulttuureiden oppimis- ja kasvatuskäymykset voivat poiketa suomalaisesta varhaiskasvatuksesta. Kasvatuksen ja opetuksen suunnittelussa sekä toteutuksessa otetaan huomioon kulttuurien erilaiset ruokailutottumukset, käyttäytymissäännöt ja -tavat sekä hygieni- ja pukeutumissäännöt. Vanhempien kanssa mietitään joustavia ratkaisuja ja menetelmiä. Tavoitteena on vahvistaa huoltajuutta ja kykyä toimia suomalaisessa yhteiskunnassa lapsen parhaaksi.

Monikielisten ja -kulttuuristen lasten suomen kielen oppimista tuetaan arjen eri tilanteissa. Lasten kanssa käytetään selkeitä lauseita, sanoitetaan toimintaa sekä hyödynnetään pienryhmissä toimimista. Kuvia ja tukiviittomia käytetään apuna esimerkiksi päiväjärjestyksen hahmottamisessa. Kielitaidon arvioinnissa käytetään erilaisia havainnointi- ja arviointilomakkeita. Lapsen äidinkielen, kulttuurin ja suomen kielen tukemisesta sovitaan huoltajien kanssa tehtävässä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa ja sitä arvioidaan säännöllisesti. Tarvittaessa keskusteluissa käytetään apuna tulkkia.

Samalla kun lapsi oppii suomen kieltä, hän tutustuu myös suomalaiseen kulttuuriin ja tapoihin. Varhaiskasvatukseen kuuluu suomalaiseen kulttuuriin liittyvää toimintaa sekä kristilliseen perinteeseen liittyviä juhlia. Näistä toimintaan kuuluvista tapahtumista ja juhlista keskustellaan huoltajien kanssa. Juhlien vietossa huomioidaan perheen katsomus. Lähtökohtaisesti yhteiset juhlat ja muut tilaisuudet järjestetään kaikille sopiviksi.

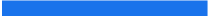
5 LAPSEN TUKI

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä riskiä syrjäytyä. Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat inklusio, lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet, lapsen ikä ja kehitys huomioiden. Oppimista rakennetaan yhdessä ryhmän lasten ja aikuisten kanssa; lapsen ei tarvitse muuttua vaan aikuisen toimintatapoja ja toimintaympäristöä muutetaan vastaamaan lapsen tarpeita.

Lapsen tuen tarpeen havainnointi, arviointi, tuen suunnittelu ja toteuttaminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnkuviensa ja vastuidensa mukaan. Huoltajien kanssa toimitaan yhteistyössä ja heidän kanssaan keskustellaan heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen haasteita tai jos henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista. Aloite lapsen tuen aloittamisesta, vahvistamisesta ja lopettamisesta voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajalta tai muilta asiantuntijoilta. Varhaiskasvatuksessa lapsella on kuitenkin oikeus tarvitsemaansa tukeen myös ilman huoltajien suostumusta.

Varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on käytettävissä varhaiskasvatuksen erityisopettajan (veo) palvelut. Veo vastaa varhaiserityiskasvatuksen toteutumisesta ja on mukana lapsen tuen tarpeen arvioinnissa. Hänen tehtävänsä on myös neuvoa ja tukea lasten kanssa työskentelevää henkilöstöä. Veo selvittää ja järjestää yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tarvitsemat tukitoimet yhteistyössä perheiden, henkilöstön sekä eri asiantuntijoiden kanssa.

Lapsen tuen saanti ei edellytä lääketieteellistä diagnoosia tai muuta terveydenhuollon tai sosiaalihuollon lausuntoa. Tuen antaminen aloitetaan aina heti tarpeen ilmaannuttua.

Annettava tuki jaetaan kolmeen eri portaaseen. Kevyin tuen muoto on yleinen tuki, jonka antamisesta ei tarvita erillisiä päätöksiä. Tehostettu tuki on pitkäkestoisempaa ja monipuolisempaa. Tehostetun tuen antamisesta tehdään aina hallintopäätös, jonka tekee päiväkodinjohtaja. Erityinen tuki on vahvin tuen muoto. Se on pitkäkestoista ja tuen muodot ovat vahvoja. Erityisen tuen päätökset tekee päiväkodinjohtaja. Ennen hallintopäätöksiä huoltajille ja lapselle järjestetään kuuleminen, jossa he voivat ilmaista mielipiteensä ja toiveensa. Kaikki lapsen saama tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Uusi päätös tuesta tehdään aina tuen muuttuessa.

Tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen aikana sekä lapsen aloittaessa esiopetuksen. Lapsi voi oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi tarvita varhennettua oppivelvollisuutta. Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneen lapsen oppivelvollisuus alkaa esiopetuksessa sinä vuonna, kun lapsi täyttää kuusi vuotta. Lapsella on oikeus saada esiopetusta myös varhennettua oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi esiopetukseen 5-vuotiaana. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa varhennetusta oppivelvollisuudesta.

Kokonaiskuvan muodostamiseksi lapsen vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta tulee tarkastella suhteessa lapsella ilmeneviin tuen tarpeisiin ja oppimisen edellytyksiin. Hallintopäätöksen valmistelussa tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kesken. Varhennettua oppivelvollisuutta koskevaa päätöstä tehtäessä hyödynnetään lapsesta mahdollisesti annettuja psykologisia tai lääketieteellisiä lausuntoja tai muuta vastaavaa selvitystä. Varhaiskasvatuksen tai opetuksen järjestäjä päättää varhennetusta oppivelvollisuudesta hallintolain mukaisesti ennen perusopetuksen alkamista.

Varhennettuun oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä ja toteuttamisesta määrätään tarkemmin Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Varhennetusta oppivelvollisuudesta tehdään hallintopäätös, jonka tekee sivistysjohtaja.

6 TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta. Arvioinnista saatujen tulosten avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa. Arviointi on suunnitelmallista ja säännöllistä, sitä tapahtuu monella tasolla. Siihen osallistuvat mm. lapset, huoltajat ja varhaiskasvatuksen henkilökunta.

Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on kehittää varhaiskasvatusta sekä parantaa lasten kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Toimintaa arvioivaa ja kehittävää pedagogista keskustelua käydään tiimeissä sekä päivittäin että viikoittaisissa tiimipalaverissa. Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Henkilöstö suorittaa itsearviointia esim. Valssin arviointityökaluja käyttämällä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on tärkeää arvioida aina ennen sen päivittämistä tai uuden laatimista. Arvioinnin yhteydessä lapsi, huoltaja ja henkilöstö pohtivat omalta osaltaan, miten yhdessä kirjatut toiminnan tavoitteet ovat toteutuneet varhaiskasvatuksen toiminnassa. Lasten suorittama arviointi tapahtuu mm. selvittämällä lasten mielipiteitä varhaiskasvatuspäivästä ennen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa. Lasten tekemää arviointia voidaan lisäksi toteuttaa myös satunnaisilla mielipidekyselyillä ja äänestyksillä arjen eri toiminnoista. Huoltajat arvioivat varhaiskasvatuksen toimintaa mm. vuosittain toteutettavien asiakastyytyväisyyskyselyiden avulla.

Kunnallisessa päätöksenteossa varhaiskasvatuksen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kirjataan talousarvioon. Niiden toteutumista arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä.